

Sygn. akt III CSK 166/17

POSTANOWIENIE

Dnia 5 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku E. N.
przy uczestnictwie F. N., M. N. i Z. W.
o dział spadku po J. N.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 5 października 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika M. N.
od postanowienia Sądu Okręgowego w N.
z dnia 1 lutego 2017 r., sygn. akt III Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) stwierdza, że uczestnicy we własnym zakresie ponoszą koszty postępowania kasacyjnego związane z ich udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wtedy może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu

Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Uczestnik wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na wszystkie podstawy przewidziane przez art. 398⁹ § 1 k.p.c. Jako zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) sformułował pytania w związku z wykładnią i stosowaniem art. 244 k.p.c., art. 247 k.p.c., art. 252 k.p.c., art. 167 k.c. Wskazał, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), to jest: - art. 950 k.c. w zw. z art. 45 § 1 pkt 5 ustawy z 25 maja 1951 r. - Prawo o notariacie w zw. z art. 60 k.c. w celu odpowiedzi na pytanie, „czy spadkobierca na tle testamentu notarialnego musi złożyć oświadczenie woli ustnie” oraz „czy spadkodawca na tle testamentu notarialnego może złożyć oświadczenie woli w sposób dorozumiany”; - art. 2 ust. 2 zdanie 1 pierwsze ustawy o własności lokali w celu odpowiedzi na pytanie, „czy do ustanowienia odrębnej własności lokali potrzebne są prace wykończeniowe (adaptacyjne); - art. 968 k.c. w celu odpowiedzi na pytanie, z jaką chwilą przedawnia się roszczenie o wykonanie zapisu. Uczestnik powołał się na nieważność postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) w związku z pozbawieniem go możliwości obrony praw oraz w związku z rozpoznaniem sprawy przez Sędziów, co do których uczestnik złożył wnioski o ich wyłączenie. Uczestnik wskazał także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) w związku z naruszeniem przez Sąd Rejonowy i Okręgowy przepisów prawa materialnego i procesowego objętych podstawami skargi.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). W postanowieniu z 23 marca 2012 r., II PK 284/11 (nie publ.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego względnie uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych, podobnych spraw.

Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i podanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”.

Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w pewnej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę. To samo dotyczy przypadku, gdy przepisy, na kanwie których skarżący sformułował zagadnienie prawne w ogóle nie mają zastosowania w sprawie, względnie wprowadzić mogłyby mieć w niej zastosowanie, ale okoliczności faktyczne stanowiące podstawę rozstrzygnięcia, którymi Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), nie pozwalają na odniesienie się do zagadnienia prawnego sformułowanego przez skarżącego. Taka sytuacja występuje w niniejszej sprawie. Skoro z ustaleń przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia wynika, że spadkodawca J. N. nie złożył wobec notariusza oświadczenia woli mającego prowadzić do sporządzenia testamentu i uczynienia w nim zapisów na rzecz skarżącego i jego siostry, a treść tego testamentu w całości podyktował notariuszowi sam skarżący, to nie ma potrzeby rozważania, „jakie domniemania prawne wynikają z testamentu notarialnego”, czy korzysta on z domniemań, do których odwołuje się art. 247 k.p.c. oraz jaki jest stosunek tego przepisu do art. 252 k.p.c. Z tych samych powodów nie ma potrzeby rozważania, jaka powinna być kolejność czynności prowadzących do sporządzenia testamentu notarialnego oraz jakie są podmiotowe i przedmiotowe przesłanki ustanowienia odrębnej własności lokalu w wykonaniu zapisu. Skoro z ustaleń dokonanych w sprawie wynika, że spadkodawca nie złożył oświadczenia prowadzącego do ustanowienia zapisu, to nie ma też potrzeby rozważania, według jakich zasad przedawania się roszczenie o jego wykonanie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że nie jest przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ewentualna nieważność

postępowania przed sądem pierwszej instancji, a jedynie przed sądem drugiej instancji (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 81, postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 2009 r., II CSK 80/09, LEX nr 1214331). Z akt sprawy wynika, że po odrzuceniu wniosku uczestnika o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego w N. od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego Sądu Rejonowego w L. (k. 6205), uczestnik złożył wniosek o wyłączenie sędziego sprawozdawcy w Sądzie Okręgowym A. S. i wniosek ten został oddalony, jako bezzasadny jeszcze przed rozpoznaniem sprawy w postępowaniu apelacyjnym (k. 6395). Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, że apelację uczestnika od postanowienia Sądu Rejonowego rozpoznali Sędziowie, co do których zachodziły przesłanki wyłączenia nie tylko z mocy ustawy (art. 48 § 1 pkt 1 i 2 k.c.), ale i na wniosek uczestnika (art. 49 k.p.c.). Przebieg postępowania przed Sądem drugiej instancji nie wskazuje na to, żeby uczestnik był pozbawiony możliwości działania przed tym Sądem na jakimkolwiek etapie rozpoznawania sprawy.

Uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12, nie publ.).

Skonfrontowanie uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z motywami zaskarżonego postanowienia nie pozwala stwierdzić, żeby skarga kasacyjna uczestnika była oczywiście uzasadniona. Taki wniosek jest niemożliwy już choćby z tej przyczyny, że uczestnik sformułował zagadnienia prawne i wskazał na potrzebę wykładni tych samych przepisów, w związku z którymi formułuje tezy o ich oczywistym naruszeniu przez Sąd. Oznacza to, że albo brak było podstaw do formułowania zagadnień prawnych i wnioskowania o wykładnię przepisów przez Sąd Najwyższy, gdyż przepisy te nie wywołują wątpliwości, a Sąd Okręgowy naruszył je w sposób oczywisty w związku z rozpoznaniem i orzekaniem w sprawie, albo też przepisy te mogą jednak uzasadniać różną wykładnię, a wybranie któregoś z jej modeli i orzeczenie w nawiązaniu do niego nie czyni rozstrzygnięcia oczywiście wadliwym.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz - co do kosztów postępowania - art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.